

Всеукраїнська науково-практична конференція «Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення»

**Міністерство освіти та науки України
Міністерство аграрної політики та продовольства України
Херсонська обласна державна адміністрація
Головне управління держгеокадастру у Херсонській області
Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз
ГО «Всеукраїнська спілка сертифікованих інженерів-землевпорядників»
ТБ «Аграрна біржа»**

**ДВНЗ "Херсонський державний аграрний університет"
Факультет водного господарства, будівництва та землеустрою**

Кафедра землеустрою, геодезії та кадастру

**«Управління та раціональне
використання земельних ресурсів в
новостворених територіальних
громадах: проблеми та шляхи їх
вирішення»**

МАТЕРІАЛИ

***Всеукраїнської науково-практичної конференції
05-06 березня 2019 р.***

м. Херсон

ЛАВРЕНКО Н. М., СЕІТОВ С. Ю. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ	117
ГОРЛАЧУК В. В., БУЛЬБУК В. В. СУЧАСНИЙ СЦЕНАРІЙ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД – ТРАГЕДІЯ ДЛЯ СЕЛА	121
СМІЛКА В. А. ФУНДАМЕНТАЛЬНА ОСНОВА ВЕДЕННЯ МІСТОБУДІВНОГО МОНИТОРИНГУ ЗЕМЕЛЬ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	127
МЕЛЬНИК М. А., ЖУЖА В. В., ШУКАЙЛО С. П. ҐРУНТИ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКОРИСТАННЯ, ОХОРОНА	132
НЕВМЕРЖИЦЬКА В. А. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	138
ОЛІЙНИК Н. М., МАКАРЕНКО С. М. ОЦІНКА ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	141
ПОЛЬОВА І. С., СЕМЕНОВА С. М. ВПЛИВ ЕРОЗІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ҐРУНТОВИЙ ПОКРИВ ЛЮБИМІВСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	146
КРУПІЦА Д. О., ПУГАЧОВА К. Є. ПРОБЛЕМИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ НОВОСТВОРЕНИХ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	150
ВАСИЛЬЄВ М. Л. РОДОВІ САДИБИ – ОДИН З НАПРЯМІВ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ОТГ	153
ФОКІНА С. В., СЕІТОВ С. Ю. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ МЕЖ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	157
СМИРНОВА С. М., КОВАЛЬ А. О. ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН	161
ОНИЩЕНКО С. О., КОВШАКОВА Т. С., МАРТИНОВ І. М. ВПЛИВ БІОДОБРІВ І МІКРОДОБРІВ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ГОРОХУ ТА КАДАСТРОВІ ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ҐРУНТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (ТГ) ХЕРСОНСЬКОЇ ТА МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ	165
КОВАЛИШИН О.Ф. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПИТАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ У ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ	170

Б. Кондратюк Т. Поняття земель екологічної мережі [Електронний ресурс] / Т. Кондратюк // Земельне право. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/1/14.pdf> (дата звернення 26.02.2019).

ОНИЩЕНКО С.О.

*к.с.-г.н., доцент кафедри ботаніки та захисту рослин,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

КОВШАКОВА Т.С.

*аспірант кафедри землеустрою, геодезії та кадастру,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

МАРТИНОВ І.М.

*асистент кафедри землеустрою, геодезії та кадастру,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

УДК:635,656:631.82:631847:631.67:(477.7)

ВПЛИВ БЮДОБРИВ І МІКРОДОБРИВ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ГОРОХУ ТА КАДАСТРОВІ ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ҐРУНТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (ТГ) ХЕРСОНСЬКОЇ ТА МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

Актуальність. Незважаючи на те, що зернобобові культури є основним компонентом високобілкових ресурсів як у харчуванні людей, так й у раціоні тварин і птиці, в Україні у теперішній час відчувається значний дефіцит харчового й кормового білка рослинного походження. Це приводить до незбалансованості продуктів харчування і кормів за незамінними амінокислотами та протеїном, до неповноцінного харчування людей, а також до скорочення поголів'я та зниження продуктивності тваринництва й птахівництва. Назріла необхідність у зміні структури сівозмін у бік збільшення зернобобових культур з метою забезпечення повної потреби населення в цих продуктах. Крім того, збільшення частки зернобобових культур у структурі посівних площ є найдешевшим і найефективнішим шляхом підвищення родючості ґрунтів, зростання вмісту гумусу й азоту та захисту земель від деградації. Загальновідомо, що при кадастровій оцінці ґрунтів основними є показники вмісту у них гумусу та азоту [1].

Мета дослідження. На сучасному етапі розвитку аграрного виробництва виключно важливого значення набувають питання покращення родючості ґрунтів з накопиченням елементів живлення в них біологічного походження, насамперед азотовмісних сполук, а також гумусу, який є одним із головних показників родючості вирощування екологічно чистої продукції рослинництва з мінімальним застосуванням синтетичних препаратів.

Тому досить актуальними є спроби збільшення кількості, інтенсифікації та продуктивності азотфіксації бульбочкових бактерій, симбіотуючих з бобовими культурами.

Горох посівний та овочевий, якому присвячені наші дослідження, здатен забезпечити власні потреби в азоті на 65–75% та залишати в ґрунті до 60-80 кг/га біологічного азоту, внаслідок чого він є сприятливим попередником для більшості сільськогосподарських культур [1, 2, 4].

Виклад основного матеріалу. Дослідження проводились на полях Новодмитрівської ТГ Білозерського району, Комишанської ТГ Корабельного району та Беризнегуватської ТГ Миколаївської області в 2004-2015 роках. У дослідженнях, після збирання культури, проводили аналіз ґрунту на вміст гумусу та NPK по варіантах досліду. Крім того, на полі, де проводили експерименти, були виділені парові ділянки без рослин і ділянки, засіяні ячменем ярим – культурою, яка не здатна до азотфіксації. Це дозволяло визначити кількість гумусу та рухомих форм азоту, фосфору та калію в ґрунті для порівняльної характеристики їх вмісту з досліджуваними варіантами [2, 4].

Дані по вмісту рухомих азоту та фосфору в ґрунті після збирання гороху овочевого свідчать, що застосування бору, молібдену та ризоторфіну для обробки насіння гороху овочевого у деяких варіантах досліду сприяли значному накопиченню нітратів після збирання культури.

Найбільшим приріст рухомого азоту в орному шарі ґрунту порівняно з контрольним варіантом (ярим ячменем) виявився при обробці насіння гороху овочевого бором, молібденом і ризоторфіном – 4,28 мг/100г. Вагомий внесок у накопичення нітратів забезпечував варіант із застосуванням для обробки

насіння молібдену та ризоторфіну, де вміст рухомого азоту становив 4,15 мг/100 г ґрунту. Наведені дані свідчать, що навіть за вирощування гороху лише на фоні внесення $N_{30}P_{40}$ без обробки насіння на період збирання гороху овочевого нітратів у 0-30 см шарі ґрунту містилося 2,91 мг при 3,11 мг у зразку, що відібрали по пару та 2,30 мг/100 г – по ячменю ярому. Це ще раз пересвідчує, що горох, як попередник, практично не поступається паровій ділянці, особливо коли під пар не вносять гній. [4].

Слід зазначити, що на кількість рухомого фосфору й обмінного калію в ґрунті вирощування гороху овочевого й обробка насіння його перед сівбою ризоторфіном і мікроелементами впливали менше. І все ж найбільше P_2O_5 містилося в ґрунті варіанту з внесенням $N_{30}P_{40}$ та обробкою насіння сумісно бором, молібденом і ризоторфіном – 4,05 мг/100 г.

Деяке збільшення вмісту рухомого фосфору, очевидно, пояснюється тим, що при більшій кількості сполук азоту в ґрунті відбувається тимчасова зміна кислотності, що своєю чергою позитивно позначається на вивільненні важкодоступних закріплених фосфатів ґрунту.

Вплив досліджуваних нами варіантів на вміст у ґрунті обмінного калію був ще менш істотним і практично відсутнім, тому ми вирішили недоцільним його наводити у цій монографії.

Нашими дослідженнями встановлено чітку залежність між кількістю рухомого азоту в орному шарі ґрунту та вмістом гумусу (табл. 3.16). Як свідчать наведені дані, після збирання гороху овочевого в орному шарі ґрунту найбільше гумусу містилося за внесення $N_{30}P_{40}$ та обробки насіння бором, молібденом і ризоторфіном – 2,26%, що перевищувало парову ділянку без рослин, де його кількість складала 2,16%, фон $N_{30}P_{40}$ – 2,13 і зразок ґрунту з посівів ячменю ярого, де гумусу містилося найменше – 1,96%.

Ми розрахували накопичення гумусу в орному шарі ґрунту під горохом овочевим порівняно з ячменем ярим. Якщо останній прийняти за контроль, то приріст по гороху складає від 6,12 до 10,8 т/га гумусу.

Дослідженнями встановлено, що обробка насіння гороху перед сівбою бором, молібденом і ризоторфіном як окремо, так і в різних комбінаціях істотно збільшує вміст і нагромадження гумусу в ґрунті. Так, якщо фон, на якому вирощували горох овочевий (а саме $N_{30}P_{40}$) прийняти за контроль, то збільшення гумусу від обробки насіння ризоторфіном у середньому за три роки досліджень склало 2,16 т/га, бором – 1,44; молібденом – 2,88 т/га.

При сполученнях наведених складових цей показник збільшується й максимуму досягає при обробці насіння бором, молібденом і ризоторфіном сумісно, де нагромадження гумусу досягло 4,68 т/га, при 1,08 т/га у ґрунті парової ділянки та при зменшенні на 6,12 т/га за вирощування неудобреного ячменю ярого. Останній показник переконливо пересвідчує, що при вирощуванні сільськогосподарських культур без використання добрив та у сівозмінах без бобових культур відбувається поступове виснаження ґрунтів і зниження їх потенційної родючості.

Висновки:

1. Вирощування гороху порівняно з ячменем ярим і навіть неугноєним паром більш позитивно впливає на вміст і накопичення рухомого азоту в ґрунті.

2. Вміст нітратів у орному шарі ґрунту при вирощуванні гороху на фоні $N_{30}P_{40}$ та обробці насіння при сівбі ризоторфіном, бором і молібденом як окремо, так і в різних поєднаннях збільшується на 7,6- 47,1% порівняно лише з фоном $N_{30}P_{40}$ та на 36,1–86,1% порівняно з ячменем ярим. Аналогічно змінюється і вміст гумусу та його накопичення в ґрунті. В орному шарі ґрунту під ячменем ярим гумусу містилося 1,96%, під неугноєним паром – 2,16%, під горохом овочевим, вирощеним по фону $N_{30}P_{40}$ – 2,13%.

3. Максимальною є кількість гумусу, визначена за вирощуванням його по цьому ж фону при обробці насіння перед сівбою бором, молібденом і ризоторфіном – 2,26%. Приріст (накопичення) гумусу в ґрунті останнього варіанту порівняно з фоном склало 4,68 т/га, де цей показник був найбільшим.

4. Аналіз даних свідчить, що найбільшим приріст вмісту рухомого азоту в орному шарі ґрунту порівняно з контрольним варіантом (ярим ячменем),

Всеукраїнська науково-практична конференція «Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення»

виявився при обробці насіння гороху бором, молібденом та ризоторфіном – 4,28 мг/100 г. Вагомий внесок у накопичення нітратів забезпечував варіант із застосуванням для обробки насіння молібдену та ризоторфіну, де вміст рухомого азоту становив 4,15 мг/100 г ґрунту. Це пересвідчує, що горох, як попередник, практично не поступається паровій ділянці й особливо коли під пар не вносять гній. Після збирання гороху в орному шарі ґрунту найбільше гумусу містилося при обробці насіння бором, молібденом та ризоторфіном – 2,26%.

Список використаних джерел:

1. Адамень Ф.Ф. Азотфіксація та основні напрями поліпшення азотного балансу ґрунтів / Ф.Ф. Адамень // Вісник аграрної науки. – 1999.– № 2. С. 9–16.
2. Алмашова В.С. Агроекологічне обґрунтування вирощування гороху овочевого на півдні України / В.С. Алмашова // 1-й відкритий з'їзд фізіобіологів Херсонщини: Зб. тез, доп. / відп. ред. М.Ф. Бойко.– Херсон: Айлант, 2006.– С.6.
3. Польова І. С. Сучасний стан ґрунтового покриву Новотроїцького району як результат антропогенного перетворення / І. С. Польова // Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції ”Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення”: 5-6 жовт. 2017 р. – Херсон, 2017. – С. 197-199.
4. Алмашова В.С. Вплив мікроелементів на розвиток бульбочкових бактерій на коренях овочевого гороху / В.С. Алмашова, В.І. Жарінов, С.О. Онищенко // Таврійський науковий вісник: Зб. наук. праць.– Херсон: Айлант, 2005. – Вип. 36. – С. 51– 54.
5. Алмашова В.С. Вплив мікроелементів і ризоторфіну на продуктивність гороху овочевого в умовах Херсонської області / В.С. Алмашова, В.В. Гамаюнова, С.О. Онищенко // Таврійський науковий вісник : Зб. наук. праць. – Херсон: Айлант, 2006. – Вип. 49.– С. 18–21.